

СТ А Н О В И Щ Е

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
по научна специалност 3.3. „Политически науки” (Публична администрация)
на докторант **Любомира Стоилова Димитрова**

Тема на дисертацията: Икономика на общественото участие (Население и инвестиционни предложения за добив на златосъдържаща руда в общините Брезник, Крумовград и Трън, 2001-2017)

Член на научно жури, представящ становището: проф. д-р Иван Чалъков

1. Съответствие с изискванията на нормативните актове за присъждане на образователната и научна степен „доктор” с ЗРАС, ППЗРАС и Правилника на СУ

Кандидатът в настоящия конкурс съответства на изискванията на нормативните актове за присъждане на образователната и научна степен „доктор”:

Първо, кандидатът е представил дисертационна работа в размер на 176 страници, 1 страница съдържание и 138 страници текст на дисертацията, състоящ се от въведение, три глави и заключение, 22 страници приложения които са неразделна част от текста на дисертацията и са резултат от изследователските усилия на автора, и 16 страници описание на използваната литература и други източници. Основният текст съдържа така 24 графики и 18 таблици (последната таблица е неправилно номерирана като 14-та). Дисертацията е оригинален авторски труд на докторанта.

Второ, докторантът е представил и Автореферат в размер на 38 страници, който адекватно представя съдържанието и научните постижения на дисертационния труд.

По време на работата си върху дисертацията докторантът има шест публикации, от които от който четири самостоятелни и две в съавторство.

2. Творческите постижения на докторанта:

След внимателното прочитане на дисертацията на докторанта Любомира Димитрова и автореферата към нея, правя следните оценки и изводи:

- Работата впечатлява със своята концептуална яснота и е резултат от сериозно и промислено теоретично изследване на възможните подходи към проблема. Налице е добра обосновааност на проблема за условията за ефективно демократично управление на държавната собственост в условията на пазарна икономика и съответното ясно дефиниране на обекта и предмета на изследване. Внимателно са дефинирани изследователските хипотези и е направен удачен избор на съответната емпирична методология („най-сходния случай“);
- Теоретичната част на дисертацията (глава 1) демонстрира адекватно познание на релевантните на основния изследователски проблем икономически теории (теорията на индивидуалния избор, теория на перспективите, теория на игрите, сравнителния анализ на подходи, основани на принципите на методологическия индивидуализъм и методологическия институционализъм) и демонстрира аналитичните умения на дисертанта да извлича необходимите за целите на анализа теоретични ресурси и изгражда адекватна концептуална рамка.
- Горната констатация се потвърждава и от анализа, представен във втората част на теоретичният раздел, където разгледаните икономически теории са приложени към проблема за въздействието на икономическото развитие върху околната среда и свързаните с това проблеми на демократичното управление на общите природни ресурси. Тук отбелязвам особено ценността на направения анализ на феномена НИВЗМД („не и в задния ми двор“) и свързаните с него теоретичните дискусии и емпирични изследвания, а също и ефектите, които различните видове собственост (обща, частна и държавна) имат върху управлението на ресурсите. Намирам този втори раздел за изключително важен като считам, че Любомира Димитрова е формулирала тук твърде скромно своя принос като „изведени... фактори, които най-често се споменават като решаващи за обществената намеса по въпроси с инвестиционно значение“. Според мен тя всъщност поставя основите на евристичен модел на

институционално опосреденото колективно социално действие, който има потенциал за приложение в различни области (не само по отношение на природните ресурси).

3. Емпиричното изследване и резултатите от него:

В своята дисертация Любомира Димитрова използва впечатляващо разнообразие от емпирични методи, чрез които да верифицира своите хипотези:

- клъстерен анализ на социално икономически данни за развитието на трите изследвани от нея общини;
- анализ на данни от общественото мнение в тези три общини, изразени в електронна среда (социални мрежи, публикации в специализирани сайтове и коментари към тях) по метода машинен анализ на текст чрез изчисляването на честотата на израза и обрнатата честота на израза в документа или TF-IDF индекс (term frequency–inverse document frequency index)
- анализ на институционалната рамка с използване на подхода от В. Остром (1975) и Е. Остром (1990), целящ да идентифицира заинтересованите страни при управлението на природни ресурси у нас и техните властови структури, както и нивата на вземане на решение.

Високо оценявам смелостта на автора да използва тези така различни метода – като тип изходни емпирични данни, като методи за тяхната обработка и като изискващи различен тип умения за анализ и интерпретация, което е рядко срещано у нас. При това Любомира Димитрова да успява да открие значими различия между изследваните три случая, за което – особено при втория метод, допринася и използването на данни от две социологически проучвания

Намирам операционализацията на данните и приложението на трите метода за адекватни, което позволява за дисертанта аргументирано да отхвърли първите две хипотези и докаже третата, макар и по един неочакван за читателя начин – не защото дава възможност на всяка от заинтересованите страни адекватно да изрази своите интереси, а поради това, че създава „силно волатилна среда, която води след себе си засилени нива на риск и несигурност зад всяка една алтернатива на заинтересованите страни. Това води и

до засилената склонност на населението към запазване на настоящата ситуация.“ (стр. 134).

4. Критични забележки и препоръки

1. Намирам обобщените на резултатите от теоретичния анализ в края на първа глава за твърде пестеливо. То не само не отразява в достатъчна степен постиженията на автора, но и формулираните три следствия за емпиричния анализ (размерът на колектива, наличието на агресивно малцинство и феноменът на „подбутването“, наличието или не на ясни правила) всъщност не представят адекватно ролята и ресурсите, които теоретичния анализ дава на докторанта в последващия анализ.

2. Не намирам за убедителен възможен аргумент, че силно редуцираното обобщение на резултатите от теоретичния анализ в края на първа глава улеснява формулирането на хипотезите и съответно фокуса на емпиричното изследване. Напротив, смятам че трите хипотези на изследването и последвалата операционализация на свързаните с тях променливи макар да са ясни и фокусирани, би трябвало също да бъдат по-детайлно разгледани и конкретизирани като бъде открити както техните взаимовръзки, така и техните ограничения.

3. Въпреки високата ми оценка за използването на три съвсем различни типа емпирични данни и съответно методи за техния анализ при оценката на формулираните хипотези, има е известна разлика в характера на получените резултати и съответно тяхната интерпретация която не е дискутирана. Според мен е налице последователно намаляване тяхната строгост и еднозначност от първата към третата хипотеза: ако резултатите от клъстерния анализ при опровергаването на първата са категорични, то при втората хипотеза анализът на текстовете с изразени мнения и нагласи в интернет чрез изявяване на двойки значими думи оставя значително по-голямо пространство за интерпретация от страна на изследователя. Що се отнася то последния метод – анализа на нормативната база, то той дава най-голяма възможност за субективни интерпретации. Тук обаче удачното съпоставяне на общите характеристики на трите случая, процедурите по издаване на концесии, промените в законодателството и проследяването на поведението на различните заинтересовани страни позволява своеобразен „взаимен контрол“ между

анализираните неформализирани „качествени“ (т.е. не „количествени“) данни, с което възможността за „субективна“ интерпретация от страна на автора е значително ограничена.

4. Заключение

Добрият теоретичен анализ, удачно формулираните хипотези и съчетаното прилагане на три различни метода за емпиричен анализ при тяхното доказване/опровергаване водят до важни приноси на дисертационния труд, които са адекватно отразени в автореферата. Считам за особено ценен резултат изявяването на относително ниската роля на социално-икономическите характеристики на изследваните общини и начина на представяне на обществените нагласи в медиите (но при отчитане на трудностите при придобиване на адекватна информация при ограничен достъп до интернет и други съвременни източници на информация) на фона на неочаквано (поне за мен като социолог) на икономическа рамка „...която в своята формална част изключва част от заинтересованите страни от процеса“.

Това, заедно с посоченото в предишните раздели ми дава основание категорично да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди на докторант Любомира Стоилова Димитрова научната и образователно степен „доктор“.

30 септември 2021 г.

професор д-р Иван Чалъков